

Сын-қатерлерге біздің жауабымыз

Қазақстан жаһандық және ішкі факторларға негізделген сын-қатерлер кешенімен бетпе-бет келеді. Нәтижесінде жүйелік проблемаларды (инфрақұрылымның тозуы, әртараптандыру мен инновациялардың төмен деңгейі, әлеуметтік сәйкессіздіктер) шешу коммерциялық тиімділікті, мемлекеттік мүдделерді және тұрақты даму қағидаттарын үйлестіретін теңгерімді саясатты талап етеді.

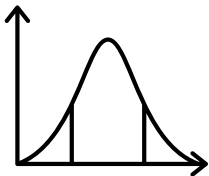
Қор бұл сын-қатерлерге «Самұрық-Қазына» АҚ Даму жоспарын іске асыру арқылы жауап береді, оған кіретіндер:

- инфрақұрылымды ауқымды жаңғырту;
- барлық негізгі процестерге ESG-қағидаттарын енгізу;
- жоғары технологиялық өндірістерді дамыту;
- «жасыл» және төмен көміртекті жобаларды іске қосу.

Бұл бастамаларды іске асыру экономиканы ұзақ мерзімді трансформациялауға, оның бәсекеге қабілеттілігін арттыруға және халықтың әл-ауқатының өсуі үшін тұрақты жағдайлар жасауға бағытталған.

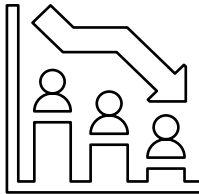

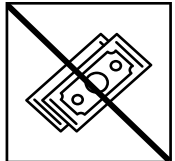

Сын-қатерлерге біздің жауабымыз

Шақыру	Сипаттамасы	Біздің жауабымыз
 <p>Экономиканың құбылмалылығы және шикізаттық бағытталуы</p>	<p>Статистика комитеті мен Халықаралық валюта қорының деректері бойынша Қазақстанның ЖІӨ-нің шамамен 12–13% -ы өндіруші салаларда (мұнай, газ және басқа да пайдалы қазбалар) қалыптасады. Шикізатқа тәуелділік бюджет кірістерінің құбылмалылығына және әлемдік бағалардың ауытқуы алдындағы осалдыққа алып келеді. Мұнай мен металл бағасы төмен кезеңде мемлекет бюджет тапшылығымен, ал компаниялар инвестициялық белсенділіктің төмендеуімен бетпе-бет келеді.</p> <p>Салдары:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Өндіріс пен экспорттың әртараптандырылған құрылымы жеткіліксіз. 2. Бюджет пен ұлттық валютаның шикізаттың әлемдік бағасына осалдығы. 3. Халықтың өсу көрсеткіштері мен кірістерінің жоғары құбылмалылығы. 	<p>«Жаңа қайта бөлу» арқылы әртараптандыру Қор өнеркәсіпте қосылған құнды арттыратын ірі мұнай-газ-химия жобаларын іске асырады. Атап айтқанда, полипропилен өндіретін «Kazakhstan Petrochemical Industries Inc» зауыты 2023 жылы ішкі нарықтың қажеттілігін жартылай қанағаттандырып, 58 отандық қайта өңдеушіге шикізат жеткізушіге айналды. Полиэтилен өндіретін зауытты жобалау және салу жұмыстары жүргізілуде.</p> <p>2024 жылы Қор портфелінде 33,3 трлн теңге сомаға 46 ірі инвестициялық жоба бар, олардың едәуір бөлігі экономиканың шикізаттық емес секторын құруға ықпал етеді (мысалы, логистикалық кешендер, мұнай-газ өңдеу өндірістері, химия кәсіпорындары).</p> <p>Инфрақұрылымдық инвестициялар Шикізатқа тәуелділікті төмендету үшін жаңа инфрақұрылымға қол жеткізу маңызды. Қор теміржол магистральдарын жаңғыртуды («Достық - Мойынты», «Алматыны айналып өтетін айналма теміржол желісі» жобалары), сондай-ақ магистральдық газ құбырлары мен талшықты-оптикалық желілердің құрылысын қолдайды.</p> <p>2024 жылы Қор компаниялары тобындағы сатып алулардың 97% (3,5 трлн теңгеден астам) отандық жеткізушілерге тиесілі, бұл ішкі өндірістерді нығайтады және жергілікті қосылған құн тізбегін қалыптастырады.</p>

Сын-қатерлерге біздің жауабымыз

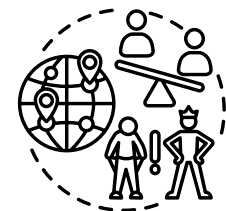
Шақыру	Сипаттамасы	Біздің жауабымыз
 <p>Еңбек өнімділігінің төмендігі</p>	<p>Дүниежүзілік банк пен ЭЫДҰ мәліметтері бойынша, Қазақстандағы еңбек өнімділігі ЭЫДҰ елдерінің орташа деңгейінен әлдеқайда артта қалып отыр. Бұл экономикалық өсу қарқынына және ішкі және сыртқы нарықтардағы өнімнің бәсекеге қабілеттілігіне теріс әсер етеді.</p> <p>Салдары:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Экономикалық өсу мен бәсекеге қабілеттілікті тежеу. 2. Жоғары операциялық шығындар және технологиялық артта қалу тәуекелдері. 3. Меншікті жоғары өнімді өндірістің жетіспеушілігінен импорттық жабдықтар мен технологияларға тәуелділік. 	<p>Жұмыскерлердің біліктілігін және уәждемесін арттыру Орта есеппен бір жұмыскерге 26 академиялық оқу сағаты келеді, бұл құзыреттіліктің өсуін және соның салдарынан өнімділіктің артуын қамтамасыз етеді.</p> <p>Өндірістік қауіпсіздікті қамтамасыз ету бойынша инвестициялар 119 млрд теңгені құрады (2023 жылы – 109 млрд теңге).</p> <p>Цифрландыру және автоматтандыру жөніндегі бағдарламалар Қор бизнес-процестерді жеңілдетуге және дағдылы операцияларға уақыт шығынын азайтуға мүмкіндік беретін заманауи цифрлық платформаларды (мысалы, электрондық есеп жүйесі, сатып алудың онлайн-порталдары) енгізуді қолдайды.</p> <p>Энергетикалық секторда «ақылды» есептегіштерді орнатуға көшу есептің дәлдігін арттырады және өндірістік емес шығындарды қысқартады.</p> <p>Қор жұмыскерлерді оқытуды, цифрлық шешімдерді енгізуді және еңбек қауіпсіздігіне назар аударуды ұштастыра отырып, өнімділікті арттыру үшін кешенді орта қалыптастырады. Жүйелік тәсіл кадрлық әлеуетті тиімді пайдалануды ынталандырады және Қазақстанға ЭЫДҰ елдерінің өнімділік бойынша орташа көрсеткіштеріне жақындауға көмектеседі.</p>
 <p>Инфрақұрылымның тозуы</p>	<p>Энергетика мен теміржол көлігінде негізгі қорлардың тозу деңгейі 50–60%-ден асады. Бұл жиі апаттарға, тоқтап қалуға, пайдалану шығындарының өсуіне және көлік дәліздерінің өткізу қабілетінің төмендеуіне әкеледі.</p> <p>Салдары:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Экономикалық өсімді тежеу, себебі ескірген инфрақұрылым жүк ағынын бәсеңдетеді және өнімнің өзіндік құнын арттырады. 2. Жоғары операциялық шығындар (жөндеу, қызмет көрсету, авариялық аялдамалар) және технологиялық артта қалу тәуекелдері. 3. Тозған объектілерді жаңғырту кезінде импорттық жабдықтар мен шешімдерге тәуелділік. 	<p>Көліктік және энергетикалық инфрақұрылымды жаңғырту Энергетикада Екібастұз ГРЭС-2 (№ 3 және № 4 энергоблоктар) кеңейту және қайта құру, сондай-ақ Алматы ЖЭО-2 мен ЖЭО-3 жаңғырту жұмыстары жүргізілуде. Қор сондай-ақ Түркістан және Қызылорда облыстарында жаңа газ және бу-газ қондырғыларының құрылысына қатысады.</p> <p>Қордың 46 басым инвестициялық жобасының ішінде теміржол желілерін салу және реконструкциялау жобалары: «Достық - Мойынты», «Мойынты - Қызылжар» және Алматыны айналып өтетін айналма теміржол желісінің құрылысы. Олар тасымалдау жылдамдығы мен көлемін арттыруға, сондай-ақ логистика шығындарын азайтуға мүмкіндік береді.</p> <p>Тозған қорларды жаңартуға инвестициялар 2024 жылы Қордың экономиканың түрлі секторларына салған күрделі салымдарының жалпы көлемі 2 996 млрд теңгеден асты.</p> <p>Таяу перспективада инфрақұрылымды цифрландыру жобалары (мысалы, теміржол көлігінде мониторинг жүйесін және электрмен жабдықтау желілерінде «ақылды» шешімдерді енгізу) біздің басымдығымыз болып қала береді, олар қосымша шығындарды азайтады және салалардың трансформациясын жеделдетеді.</p> <p>Болашақта 2032 жылға дейін Қор желілерді цифрлық жаңғыртуды аяқтауға және тиімділігі жоғары генерациялайтын объектілердің үлесін арттыруға, ал көлік секторында қосымша кірме жолдарды дамытуға ниетті, бұл Еуразия аумағында көлік қатынасының қаңқасын қалыптастырады.</p>
 <p>Шектеулі бәсеке және мемлекеттің экономикадағы рөлі</p>	<p>Бейінді агенттіктердің деректері бойынша, Қазақстанда мемлекеттік және квазимемлекеттік құрылымдар көлік, энергетика және телекоммуникация сияқты реттелетін секторларда дәстүрлі түрде маңызды рөл атқарады. Мұндай шоғырлану бәсекелестіктің төмен деңгейіне әкеледі, жеке сектордың нарықтарға қол жеткізуін қиындатады және жеке инвестициялар ағынын қиындатады. Бұдан басқа, нарықтық қана емес, сондай-ақ әлеуметтік пайымдауларға негізделген тариф белгілеу инфрақұрылымды жаңғыртуды және негізгі қорларды жаңартуды тежейді. Компанияларға дамуға жеткілікті инвестицияларды қамтамасыз ету және бірқатар әлеуметтік маңызды бағыттарда лайықты жалақы деңгейін қолдау қиын.</p>	<p>Жекешелендіру және IPO/SPO-ға шығару 2021–2024 жылдар аралығында Қор квазимемлекеттік активтерді бәсекелес ортаға бере отырып, экономикадағы үлесін жүйелі түрде төмендетеді. 7 ірі компанияның («ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ, «Қазатомөнеркәсіп» ҰАҚ АҚ, «KEGOC» АҚ, «Air Astana» АҚ және т.б.) акциялары KASE, AIX және LSE биржаларында орналастырылған.</p> <p>2024 жылғы ақпанда 370 млн АҚШ доллары сомасына «Air Astana» АҚ IPO-сы өтті, нәтижесінде еркін айналымдағы акциялар үлесі (free float) 44% -ға дейін өсті.</p> <p>Әділ тарифтерге көшу Қор тікелей субсидиялаудан бас тарту және тарифтерді инфрақұрылымды жаңарту және әлеуметтік тұрақтылықты сақтау үшін қажетті деңгейге дейін кезең-кезеңмен көтеру бойынша жұмыс жүргізуде.</p> <p>Реттеушілермен ашық пікірталастың арқасында тұтынушылардың мүдделері мен салалық компаниялардың жаңғыртуға және жұмыскерлерге лайықты еңбекақы төлеуге инвестициялау мүмкіндіктері арасында ымыраға келуге қол жеткізіледі.</p>

Сын-қатерлерге біздің жауабымыз

Шақыру	Сипаттамасы	Біздің жауабымыз
<p>Шектеулі бәсеке және мемлекеттің экономикадағы рөлі (жалғасы)</p>	<p>Салдары:</p> <ol style="list-style-type: none"> Компаниялар мен мемлекет үшін айқын субсидиялауды және онымен байланысты қаржылық шығындарды сақтау. Шағын және орта бизнесті (ШОБ) және жеке қызмет көрсетушілерді дамыту үшін шектеулі мүмкіндіктер. Бірқатар реттелетін секторларда нарықтық тетіктерді баяу енгізу, бұл тариф белгілеудің тиімділігі мен инфрақұрылымның сапасын төмендетеді. 	<p>ШОБ қолдау және импортты алмастыру</p> <p>Шағын және орта бизнестің Қор тобын сатып алуға шығуын жеңілдететін электрондық skstore.kz платформасы іске қосылды. 2024 жылдың қорытындысы бойынша сатып алулардың 97% (3,5 трлн теңге) отандық жеткізушілерден өткізілді, олардың көпшілігі ШОБ өкілдері болып табылады.</p> <p>Оффтейк-келісімшарттар бағдарламасы арқылы жергілікті индустрияны дамыту мен бәсекелестікті ынталандыратын 90-нан астам жаңа өндіріс қолдауға ие болып отыр.</p>
<p>Инновациялар мен ғылым сыйымдылығын дамытудың төмен деңгейі</p>	<p>Қазақстанда ҒЗТКЖ-ға жұмсалатын шығыстар ЖІӨ-нің шамамен 0,15%-ын құрайды (орташа әлемдік мәні 1,3% болған кезде), бұл әлсіз ғылыми базаға және өнертабыстарды төмен коммерцияландыруға әкеледі. Жоғары технологиялар секторы әзірге шамалы, ал жаһандық инновациялық рейтингтерде ел тізімнің орта немесе төменгі бөлігінде қалып отыр.</p> <p>Салдары:</p> <ol style="list-style-type: none"> Әлемдік көшбасшылардан технологиялық артта қалу. Ғылыми әзірлемелерді әлсіз коммерцияландыру. Өнеркәсіпте жоғары технологиялық қайта бөліністерді баяу қалыптастыру. 	<p>Ғылыми-техникалық кеңес және R&D қолдау</p> <p>Ғылыми әзірлемелерді өндіріске енгізу мақсатында Қорда «Самғау» ғылыми-технологиялық бастамалар орталығы жұмыс істейді. Орталық ҒЗТКЖ мен жер қойнауын пайдаланушылардың ТКЖ-жобаларын шоғырландырумен айналысады, бұл ғылыми бастамаларды жүйелі басқаруға көмектеседі.</p> <p>Орталық қоржынында уран өндіру, мұнай, энергетика, газ салаларында, сондай-ақ химия өнеркәсібінде және машина жасауда жалпы құны 6,6 млрд теңге болатын 24 жоба бар. 2024 жылы 4 жоба бойынша жұмыс жүргізілді (сейсмикалық барлау, газ өңдеу, инновациялық инсектицидтер, жаңа жабдықтар).</p> <p>Венчурлік және білім беру құралдары</p> <p>Қор жетекші университеттермен ынтымақтасады және мұнай-газ химиясы, энергетика және басқа да басым бағыттарда дуальді білім беру бағдарламаларын жасайды.</p> <p>Жұмыскерлердің технологиялық деңгейін арттыратын Қор кәсіпорындарында цифрландыру және автоматтандыру бойынша оқыту модульдері іске асырылуда.</p> <p>2022 жылға дейінгі перспективада Қор венчурлік құралдарды одан әрі кеңейтуді, елдің инновациялық әлеуетін ынталандыру үшін жоғары технологиялық өндірістерді (сирек металдарды, «жасыл» экономикаға арналған материалдарды қоса алғанда) дамытуды және жаһандық R&D орталықтарымен серіктестіктерді нығайтуды көздейді.</p>
<p>Су тарту және суды ұтымды пайдалану проблемалары</p>	<p>Қазақстанда қолжетімді су тапшылығы өсуде: өнеркәсіп салалары, ауыл шаруашылығы және тұрғын үй-коммуналдық сектор су ресурстарын, оның ішінде жаңартылмайтын ресурстарды қарқынды тұтынуда (шамамен 79% -ы дәл осындай көздерге тиесілі). Тұщы судың жетіспеушілігі құрғақ өңірлерде өте өткір сезіледі, бұл ел дамуының әлеуметтік және экономикалық көрсеткіштеріне әсер етеді. Тазарту құрылыстарының тозуы және жаңғырту қажеттілігі айтарлықтай қосымша фактор болып табылады.</p> <p>Салдары:</p> <ol style="list-style-type: none"> Тау-кен металлургия, мұнай-газ және энергетика секторларының кәсіпорындары шоғырланған өңірлердегі, әсіресе батыс және оңтүстік облыстардағы шиеленісті жағдай. Ескірген су инфрақұрылымын қолдауға және өтемақы шараларын іске асыруға арналған шығындардың өсуі (субсидиялар, баламалы көздерден су сатып алу және т.б.). Тұщыту қуаттарын салу және суды тазарту және бөлу жүйелерін жаңғырту кезінде шетелдік технологиялар мен мамандарға тәуелділік. 	<p>Су пайдалануды оңтайландыру және су инфрақұрылымын жаңғырту</p> <p>2023 жылдан бастап 2024 жылға дейін Атырау және Маңғыстау облыстарында 176 км магистральді су құбыры жаңғыртылды, бұл тәуліктік өткізу қабілетін 60 мың м³-ке арттыруға және су тасымалдау кезіндегі шығындарды азайтуға мүмкіндік берді.</p> <p>Атырау мұнай өңдеу зауытында «Tazalyq» жобасы жүзеге асырылды.</p> <p>Маңғыстау облысында жобалық қуаты тәулігіне 50 мың м³ болатын «Кендірлі» тұщыту зауытының құрылысы жүргізілуде, бұл Еділ суын тұтынуды азайтуға көмектеседі.</p> <p>Суды қайта пайдалану үлесін арттыру және су ағындарын бақылауды жақсарту</p> <p>Тау-кен металлургия және мұнай-газ секторлары кәсіпорындарында («Қазатомөнеркәсіп» ҰАК АҚ, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ және т.б.) суды технологиялық циклдерде бірнеше рет пайдалануға және табиғи көздерден жалпы алуды төмендетуге мүмкіндік беретін айналымдық сумен жабдықтау жүйелері енгізілуде.</p> <p>Кейбір мұнай өңдеу зауыттарында (мысалы, Атырау МӨЗ) тазарту құрылыстарын жаңғырту жүргізілді, тазартылған суды қайта пайдалану бойынша қатаңырақ регламенттер енгізілді. Жылыстаулардың тиімділігін арттыру және уақтылы жою үшін қашықтықтан мониторинг жүйелері мен ағу қадағалары енгізілуде.</p> <p>Қордың ғылыми-техникалық кеңесі өнеркәсіптік ағындарды терең тазарту жөніндегі перспективалық жобаларды қарап, бұл өнеркәсіптік объектілердің су ізін айтарлықтай төмендетуі мүмкін.</p>

Сын-қатерлерге біздің жауабымыз

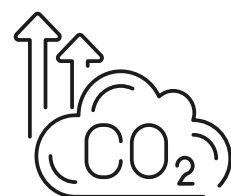
Шақыру	Сипаттамасы	Біздің жауабымыз
<p>Су тарту және суды ұтымды пайдалану проблемалары (жалғасы)</p>	<p>Қазақстанда ресми жұмыссыздық деңгейі 5% -дан аспайды, алайда 2 млн-нан астам адам толық емес жұмыс күнімен қамтылған немесе өзін-өзі жұмыспен қамтығандар санатына жатады. 1 млн-нан астам азамат атаулы әлеуметтік көмек алуда, ал 700 мыңы мүгедек адамдар. Көптеген өңірлерде әлеуметтік қызметтерге, инфрақұрылым объектілеріне және сапалы білім беруге қол жеткізуде сәйкессіздіктер сақталып отыр. Бұл жоғары әлеуметтік тәуекелдерді қалыптастырады, теңсіздіктің өсуіне алып келеді және көбінесе мемлекет тарапынан айтарлықтай қаржыландыруды талап етеді.</p> <p>Салдары:</p> <ol style="list-style-type: none"> Әсіресе, шалғай және моносалалық өңірлерде жаңа жоғары өнімді жұмыс орындарын құру қажеттілігі. Жүйелі шаралар болмаған жағдайда әлеуметтік жүктемені күшейту: аумақтардың әркімді дамуы қаупі туындайды. Халықтың бірқатар әлеуметтік осал санаттары бойынша дотациялық міндеттемелердің және бюджеттік қаржыландырудың өсуі (табысы аз адамдар, мүгедектігі бар адамдар және т.б.). 	<p>Суды ұтымды пайдалануға және су инфрақұрылымының сапасын арттыруға назар аудару өнеркәсіптік объектілер үшін де, сондай-ақ әлеуметтік сала үшін де тұрақты жағдайлар жасауға мүмкіндік береді. Болашақта біз теңіз суын тұйықтау инфрақұрылымын (оның ішінде жаңартылатын энергия көздері базасында) дамытуды, қолданыстағы су құбырларын қайта жаңартуды және кеңейтуді жүргізуді және тазартудың экологиялық таза әдістерін енгізуді жалғастырамыз. 2032 жылға дейінгі Даму жоспарында бекітілген іс-шаралар су ресурстарын теңгерімді және ұтымды пайдалануға, экологиялық тәуекелдерді төмендетуге және өңірлерде өмір сүру сапасын жақсартуға бағытталған.</p> <p>Жұмыс орындарын құру және кешенді әлеуметтік қолдау 2024 жылы Қор Тобы жұмыскерлерінің саны 263 мың адамға жетті; жыл ішінде 47 мыңнан астам жаңа мамандар қабылданды, бұл ресми және жасырын жұмыссыздықтың төмендеуіне ықпал етеді.</p> <p>Мүгедектігі бар адамдар үшін (Қор компаниялары тобында шамамен 3 мың жұмыскер) жұмыс орындарын бейімдеу және техникалық қайта жабдықтаудың арнайы бағдарламалары енгізілді .</p> <p>Жер қойнауын пайдаланушылар («QazaqGaz» ҰК» АҚ, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ, «Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ, «Самұрық-Энерго» АҚ) өз қызметінің өңірлерінде мектептер, спорт объектілері, коммуналдық шаруашылық объектілері сияқты әлеуметтік инфрақұрылымды қосымша қаржыландыруда. Мысалы, «ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ соңғы бес жылда мектептер, балабақшалар мен медициналық мекемелердің құрылысына шамамен 180 млрд теңге бөлді.</p> <p>Әлеуметтік және қайырымдылық бағдарламалар Біз қатысу аймақтарындағы өмір сапасын арттыруға ықпал ететін әлеуметтік маңызы бар жобалар мен бағдарламаларды жүзеге асырудамыз. Біздің жобалар мен бағдарламаларымыздың негізгі бағыттары: әлеуметтік инфрақұрылымды, білім беруді, денсаулық сақтау мен мәдениетті дамыту, сондай-ақ инклюзивті қоғамды дамыту.</p> <p>«Жайлы мектептер» ұлттық жобасы аясында 104 заманауи мектеп салынып, бұл өңірлерде сапалы білім алуға тең қолжетімділікті қамтамасыз етуге ықпал етеді.</p> <p>Жоғары оқу орындарымен және колледждермен ынтымақтастықта кадрлар даярлауға ерекше назар аударылады. Біз жастар арасында жаңа құзыреттілікті қалыптастыруға ықпал ететін стипендиялық бағдарламалар мен бірлескен білім беру бастамаларын іске асырудамыз.</p> <p>Өңірлерді қолдаудағы стратегиялық бастамалар Облыстардағы Жұмыспен қамту орталықтарының қатысуымен кәсіптік оқыту және субсидияланған жұмыс орындары бойынша бағдарламалар.</p> <p>Маңғыстау облысында Қормен бірлесіп, еліміздің жетекші оқу орындарында сапалы білім алуға мүмкіндік беретін оқушылар мен студенттерге арналған «Жарқын Болашақ» жобасы жүзеге асырылуда.</p> <p>Тірек мектептер желілерін іске қосу (мысалы, Маңғыстауда «Отпан» жобасы), инфрақұрылымды (кітапханалар, мұражайлар, спорт кешендері) жаңарту және портфельдік компаниялардың қатысуымен атаулы қайырымдылық көмек көрсету.</p> <p>Персоналдың тартылуын арттыру Қор іске асыратын адами капиталды дамытудың корпоративтік бағдарламалары білікті кадрларды ұстап қалуға көмектеседі және өңірлерді дамыту үшін берік әлеуметтік базаны қалыптастыруда.</p> <p>Қордың жүйелі шаралары жұмыспен қамтуды жандандыру (жоғары өнімді жұмыс орындарын құруды, жастарды қолдауды және мүгедектігі бар адамдар үшін жұмыс орындарын бейімдеуді қоса алғанда), білім беру, денсаулық сақтау, спорт және мәдениетке инвестициялар, сондай-ақ әлеуметтік қызметтерге қол жеткізуді кеңейту үшін мемлекеттік органдармен және әкімдіктермен үйлестіру есебінен өңірлердегі әлеуметтік теңсіздікті қысқартуға және өмір сүру сапасын арттыруға көмектеседі. Қосымша Қор жұмыскерлерді Компаниялар тобында ұзақ мерзімді мансапқа ынталандыру үшін жалақыға икемді тәсілді қолданады.</p>

Әлеуметтік және өңірлік сын-қатерлер және байланысты үйлесімсіздіктер

Сын-қатерлерге біздің жауабымыз

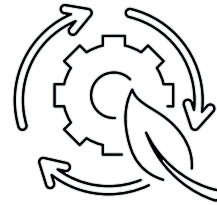
Шақыру	Сипаттамасы	Біздің жауабымыз
Әлеуметтік және өңірлік сын-қатерлер және байланысты үйлесімсіздіктер (жалғасы)	<p>Біз климаттық дағдарысқа қарсы тұру және көміртегі ізін қысқарту қажеттілігінен туындаған жаһандық энергетикалық өзгерістердің ортасында тұрмыз. Қазақстан өз кезегінде парниктік газдар шығарындыларын 2030 жылға қарай (1990 жылғы деңгейден) 15% -ға азайтуға және 2060 жылға қарай көміртегі бейтараптығына қол жеткізуге міндеттенді. Бұл ретте елдегі электр энергиясының 63% -дан астамы әлі күнге дейін көмір ЖЭО-ларында өндіріледі, ал Қор тобының кәсіпорындары жиынтық түрде ПГ тікелей шығарындыларының 33%-ын шығарады.</p> <p>Энергия қуаттылығының өсіп келе жатқан тапшылығы қосымша қиындық тудыруда: 2024 жылдың қысында ол 2,2 млрд кВт-сағатқа жетті, ал 2029 жылға қарай 6,9 млрд кВт-сағатқа дейін өсуі мүмкін. Бұл ретте электр желілерінің тозуы 74% -ды, ал 30 жастан асқан электр станцияларының 56% -ын құрайды, бұл тарату кезінде 14% -ға дейін энергия шығындарына әкеледі, апат қаупін арттырады және жаңа «таза» көздердің интеграциясын қиындатады. Көмірдің генерациядағы жоғары үлесі әлеуметтік сезімтал тақырып болып қалып отыр, энергетика саласында ондаған мың адам жұмыспен қамтылған және Қазақстанда көмір өндірудің өзіндік құны әлі күнге дейін әлемдегі ең төмен, бұл көмірден тез бас тартуды қиындатады.</p> <p>Салдары:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Халықаралық институттар талаптарының қатаңдатылуына байланысты көмірсутек салаларының инвестициялық тартымдылығын төмендету. 2. Ескірген көмір қуаттарын жаңғыртуға арналған операциялық шығындардың өсуі, шығарындыларды өтеу бағдарламалары және «жасыл» технологияларға көшу. 3. Экономикасы көмір секторына байланысты өңірлер үшін жылдам декарбонизацияның жоғары бағасы (бірқалыпты қайта оқытусыз және жұмыспен қамтусыз әлеуметтік тәуекелдер өседі). 4. Электр энергиясына сұраныстың өсуі жалғасып отырған кезде инфрақұрылымның ескіруінен, сондай-ақ маневрлік және «таза» көздердің жетіспеуінен туындаған энергия қуаты тапшылығының қаупі. 	<p>Болашақта Қор шалғайдағы аудандарда жұмыспен қамту және білім берудің нысаналы бағдарламаларын кеңейтуді, төменгі лауазымдық санаттар үшін жалақыны арттыруды жалғастыруды, әлеуметтік осал топтарды қолдауды дамытуды және табысты инклюзивті шешімдерді (инклюзия кабинеттері, оңалту орталықтары және т.б.) кеңейтуді жоспарлап отыр. Портфельдік компаниялар спорт объектілерін салу және бос уақыт пен мәдениет саласындағы инфрақұрылымды дамыту сияқты әртүрлі әлеуметтік жобаларға неғұрлым белсенді тартылатын болады. Бұл шаралардың барлығы Қордың 2032 жылға дейінгі даму жоспарында бекітілген және әлеуметтік тұрақтылықты нығайтуға және өңірлердегі халықтың әл-ауқатын арттыруға бағытталған.</p> <p>Сенімді энергиямен жабдықтау және жылдамдатылған энергия өткізу теңгерімі Қор ірі көмір активтерін - Екібастұз ГРЭС-1 (4000 МВт) және Богатырь Көмір кесіндісі сияқты - өнеркәсіп пен халыққа үздіксіз электр энергиясын беруге кепілдік беру үшін портфельде сақтау қажеттігін мойындайды.</p> <p>Сонымен қатар біз көбірек экологиялық шешімдерге көшуді жылдамдатудамыз: Алматы ЖЭО-2 мен ЖЭО-3 газға көшіріп, маневрлік газ станцияларын дамытып, жаңа базалық қуаттарды (Екібастұз ГРЭС-2, ГРЭС-3) салудамыз. Энергетика министрлігінің жоспары бойынша, 26 ГВт жаңа генерациялайтын қуаттың 16 ГВт-ы Қордың активтеріне тиесілі болады. Мұндай тәсіл көмір секторындағы жұмыс орындарын сақтауға және бұл ретте тұтынудың өсуі және ескірген желілік инфрақұрылым жағдайында үздіксіз электрмен жабдықтауды қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.</p> <p>ЖЭК және төмен көміртекті технологияларды дамыту Біздің портфельде орналасқан ЖЭК және төмен көміртекті генерациялау жобаларының жалпы қуаты шамамен 6,3 ГВт құрайды (Қазақстандағы «жасыл» бастамалардың шамамен 80%). Бұл жобалардың қатарында жел (ЖЭС), күн (КЭС) және гидроэлектростанциялар (СЭС), сондай-ақ ең жоғары жүктемелерді жабуға және энергия жүйесін тұрақтандыруға арналған газ объектілері бар. Біз әлемдік ірі ойыншылармен (Total Eren, China Power, Masdar және т.б.) серіктестік келісімдер жасадық, олар озық технологиялар мен ЖЭК бойынша шешімдер алып келеді, сервистік орталықтар ашады және қазақстандық мамандарды даярлауға қатысады. Сонымен қатар, CO₂ ұстау және сақтау бойынша пилоттық жобалар жүргізілуде, ал кейбір көмір станцияларында тиімділігі жоғары сүзгілеу жүйелері орнатылып жатыр.</p> <p>«Жасыл» қаржыландыруды тарту Қордың төмен көміртекті даму тұжырымдамасына сәйкес 2032 жылға қарай тікелей және жанама шығарындыларды (Score 1 және 2) 2021 жылғы деңгейден кемінде 10%-ға қысқарту жоспарлануда. Осы мақсаттарды жүзеге асыру үшін біз тиісті облигацияларды шығару және мамандандырылған қорларды тарту арқылы «жасыл» қаржыландыруды дамытамыз. «Самұрық-Энерго» АҚ алынған қаражатты ЖЭК-жобаларды кеңейтуге бағыттап, «жасыл» облигациялар шығарды. Проактивті тәсіл халықаралық қаржы институттарымен байланысты нығайтуға және желілерді жаңғырту және неғұрлым таза генерацияға көшу үшін тиімді қаржыландыруды тартуға көмектеседі.</p> <p>Электр энергиясын өндірудегі «таза» энергияның (ЖЭК және СЭС) үлесі 2024 жылы 18% -ды құрады (мақсаты - 2032 жылға қарай 26%). 2029 жылға қарай өсіп келе жатқан сұранысты қанағаттандыру және экономиканы екі есе ұлғайту мақсатын ескеру үшін Қор жаңа базалық қуаттарды (ГРЭС-2, ГРЭС-3, газ электр станцияларын) салуда, бұл ретте объектілердің бір бөлігін газға ауыстыру есебінен көмірге тәуелділікті төмендетеді. Сонымен қатар, CO₂ ұстау және сақтау бойынша технологиялық шешімдерді іздеу жүргізілуде, сондай-ақ сүзгілеу жүйелері енгізілуде, бұл көмір секторында (мыңдаған мамандар жұмыс істейтін) жұмыспен қамтуды қолдауға және бір уақытта «жасыл» энергетикада жұмыс орындарын құруға мүмкіндік береді.</p> <p>Ірі ЖЭО мен ГРЭС Қор портфелінде қала отырып, шығарындыларды одан әрі азайтуға бағытталған жаңғыртудан өтеді. Бұл процестерді жеделдету үшін алдыңғы қатарлы жел, күн және су өңдеуді енгізетін, сондай-ақ қазақстандық кадрлардың біліктілігін арттыруға жәрдемдесетін жаһандық компаниялармен (Total Eren, China Power, Masdar) келісімдер жасалды. Осылайша, Қор энергия қауіпсіздігі мен ұлттық климаттық мақсаттарға қол жеткізу арасындағы оңтайлы теңгерімді іздейді, бір жағынан, өсіп келе жатқан тұтыну жағдайында сенімді жабдықтау үшін жауап береді, екінші жағынан - ЖЭК, газ шешімдерін және көміртегі ізін азайтудың инновациялық әдістерін жоспарлы түрде енгізеді. Қазіргі заманғы технологияларға инвестициялар, ESG және тұрақты даму негізінде басқару тәсілдерін нығайту, «таза» технологиялар көшбасшыларымен серіктестік - мұның бәрі экономика, әлеуметтік сала және экология мүдделерін үйлестіруге ықпал етеді.</p>

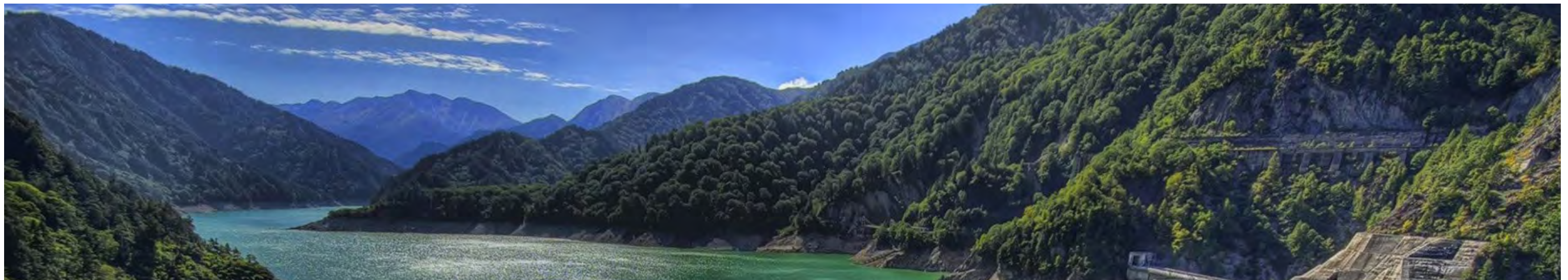
Экологиялық стандарттарға қойылатын талаптардың өсуі және декарбондау

Сын-қатерлерге біздің жауабымыз

Шақыру	Сипаттамасы	Біздің жауабымыз
	<p>Халықаралық қоғамдастық, ірі қорлар мен биржалар ESG критерийлері – экологиялық, әлеуметтік және басқару бойынша компаниялардың қызметін қатаңырақ бағалауда. IPO-ға шығатын немесе қаржыландыруға қолжетімділікті кеңейтуді жоспарлайтын компаниялар үшін ашықтықтың жоғары деңгейі мен ESG-стандарттарға сәйкестігі инвестициялық тартымдылықтың негізгі факторына айналады.</p> <p>Салдары:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Қаржыландыруға қол жеткізудің қиын болуы және алдыңғы қатарлы ESG-талаптарға сәйкес келмейтін компаниялар үшін ықтимал бедел шығындары. 2. Басқару жүйелерін қайта құруға, экологиялық аспектілерді есепке алуға және әлеуметтік міндеттемелерді орындауға инвестициялау қажеттілігі (оның ішінде еңбекті қорғау, жұмыскерлердің құқықтары, сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс). 3. Рейтингік агенттіктер, биржалар мен реттеушілер тарапынан ESG-деректерді ашу, тәуекелдерді басқару және жауапты бизнес-тәжірибелерді жүйелі енгізу бойынша жоғары күтулер. 	<p>ESG-басқаруды және ашық есептілікті енгізу Барлық ірі портфельдік компаниялар («ҚазМұнайГаз» ҰК АҚ, «QazaqGaz» ҰК» АҚ, ««Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ, «Самұрық-Энерго» АҚ, «Қазақтелеком» АҚ және т.б.) ESG-рейтингтердің (Sustainalytics, S&P Global, Fitch Sustainable және басқалары) шеңберінде тұрақты түрде тәуелсіз бағалаудан өтеді.</p> <p>Қор e-Compliance платформасын енгізе отырып, комплаенс тетіктерін жетілдіреді. Оған 12 портфельдік компания мен Samruk Kazyna Trust қосылды, бұл сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметтің бірыңғай стандарттарын және контрагенттерді іріктеудің ашық рәсімдерін қамтамасыз етеді.</p> <p>GRI 3-3 ESG-ны корпоративтік басқаруға біріктіру Қор тобында бизнесті жауапкершілікпен жүргізу қағидаттарын және ESG халықаралық стандарттарын бекітетін регламенттеуші құжаттар енгізіледі. Директорлар кеңесін қалыптастыру кезінде тәуелсіз директорлардың үлесі, гендерлік баланс және тұрақты даму саласындағы құзыреттер сияқты үздік әлемдік практикалар ескеріледі.</p> <p>Қоршаған ортаны қорғау, әлеуметтік саясат және басқару саласындағы нақты метрикалар мен тиімділіктің түйінді көрсеткіштерін (KPI) қамтитын ESG-стратегиялар мен климаттық бағдарламалар әзірленіп, бекітіледі. Қабылданған шешімдердің сапасын арттыруға және инвесторлардың көзінше компаниялардың рейтингін жақсартуға көмектесетін корпоративтік басқарудың тұрақты диагностикасы жүргізіледі.</p> <p>2024 жылы бірнеше портфельдік компаниялар халықаралық ESG-рейтингтерде ашықтықты күшейту және еңбекті қорғау мәселелеріне, жұмыскерлердің құқықтары мен сыбайлас жемқорлыққа қарсы нормаларға назар аудару арқасында көтерілді. Қор және жетекші портфельдік компаниялар GRI, SASB, TCFD стандарттары бойынша тұрақты даму саласында жыл сайынғы есептілікті дайындайды, бұл жаһандық инвесторлар, талдаушылар мен рейтингтік агенттіктер тарапынан сенімді арттыруға ықпал етеді.</p> <p>Қор халықаралық ESG-рейтингтердегі өз позицияларын нығайтуға, комплаенс жүйесін күшейтуге және шығарындыларды азайтуға, әлеуметтік ортаны жақсартуға және басқаруды жетілдіруге бағытталған ESG-стратегияларды үнемі жаңартуға ұмтылады. Ерекше басымдық - табысты IPO мен SPO дайындық, онда ESG жоғары стандарттары мен ашық есептілік шешуші факторға айналады. Мұндай тәсіл портфельдік компаниялардың беделін нығайтып және инвестициялық тартымдылығын арттырып қана қоймай, Қазақстанның ұлттық басымдықтары мен «жасыл» күн тәртібін іске асыруға үлес қоса отырып, әлеуметтік және экологиялық тәуекелдерді неғұрлым тиімді басқаруға көмектеседі.</p>

Тұрақты даму және ESG қағидаттарын енгізуге қойылатын талаптардың өсуі

Тұрақтылық жолы: Қордың негізгі кезеңдері

1

Құру және дағдарысқа қарсы шаралар (2008–2011 жылдар)

2008 жыл

«Самұрық» және «Қазына» екі холдингін біріктіру жолымен «Самұрық-Қазына» АҚ құрылуы.

2008–2011 жж.

Әлемдік қаржы дағдарысының салдарын еңсеру үшін дағдарысқа қарсы шараларды іске асыру.

2

Қаржы секторынан шығу және нақты сектордағы фокус (2011–2013 жылдар)

2011 жыл

«Халықтық IPO» жобасын іске асыруды бастау.

2011–2013 жж.

БҰҰ Жаһандық шартына «Самұрық-Энерго» АҚ, «Қазақстан темір жолы» ҰК» АҚ, «Тау-Кен Самұрық» ҰТК» АҚ қосылды.

2012 жыл

Қордың 2012-2020 жылдарға арналған даму стратегиясы бекітілді. Корпоративтік әлеуметтік жауапкершілік - басым бағыттардың бірі.

Корпоративтік басқару кодексі бекітілді.

3

ESG-қағидаттарды трансформациялау және енгізу (2013–2021 жылдар)

2014 жыл

Қор IFSWF ресми мүшесі болды.

Қор тобы мен портфельдік компанияларды трансформациялау бағдарламасын іске қосу.

2015 жыл

Қазақстанның болашақ ұрпақтары үшін тұрақты дамуға баса назар аударып, ЭЫДҰ қағидаттарына сәйкес әзірленген Корпоративтік басқарудың жаңа кодексі бекітілді.

Париж келісімі шеңберінде Қазақстан өзіне 2030 жылға дейін парниктік газдар шығарындыларын 1990 жылғы деңгейден 15%-ға (328 млн тоннаға дейін) қысқарту міндеттемелерін қабылдады.

2013 жыл

2013 жыл Электрондық сатып алуға көшу, медиация және келіссөздер процесі институты енгізілді.

2016 жыл

Сатып алу бойынша стандарттар бекітілді.

Қор тобының қайырымдылық бағдарламасы бекітілді. «Samruk-Kazyna Trust» КҚ қайырымдылықтың бірыңғай операторы болып анықталды.

2012–2016 жж.

Тұрақты даму саласында ішкі регламенттеуші құжаттар қабылданды: Тәртіп кодексі, портфельдік компаниялар үшін тұрақты даму бойынша референдум моделі, портфельдік компаниялар үшін өндірістік қауіпсіздікті басқару бойынша референдум моделі, портфельдік компаниялар үшін мемлекеттік органдармен өзара іс-қимыл бойынша Референдум моделі, портфельдік компаниялар үшін Комплаенс бойынша референдум моделі, Әлеуметтік және қайырымдылық жобалар бойынша саясат

2017 жыл

«Самұрық-Қазына» АҚ тұрақты даму саласындағы бірінші есепті шығару (2016 жыл).

Қор LMTI ашықтығы индексі бойынша ең жоғары балл алды, сондай-ақ топ-100 жария инвесторлар рейтингінде 15-орынды иеленді.

2018 жыл

Қордың 2018–2028 жылдарға арналған даму стратегиясы бекітілді, онда корпоративтік басқаруды жетілдіру және тұрақты даму стратегиялық мақсаттар ретінде айқындалды, ESG қағидаттары енгізілді.

2019 жыл

Портфельдік компаниялар корпоративтік басқаруды жақсарту жөніндегі іс-шаралар жоспары бекітілді.

2021 жыл

Қор Басқармасы жанынан Тұрақты даму жөніндегі комитет құрылды.

«Самұрық-Энерго» АҚ АІХ биржасында 18,4 млрд теңге сомасына дебюттік «жасыл» облигацияларын орналастырды.

4

ESG-стратегиялары мен мақсаттарын өзектендіру (2022–2025 жылдар)

2022 жыл

Төмен көміртекті даму тұжырымдамасы бекітілді.

«Нәлдік жарақаттануға» қол жеткізу мақсатында өндірістік қауіпсіздік саласындағы саясат және Өндірістік қауіпсіздікті басқару жөніндегі корпоративтік стандарт бекітілді.

Энергия тиімділігі және энергия үнемдеу жөніндегі 2027 жылға дейінгі бағдарлама бекітілді.

Қорда және ПК-да ESG қағидаттарын енгізу (Қордың Корпоративтік басқару кодексіне өзгерістер енгізілді, ПК-де ESG-қағидаттарды енгізу бойынша интеграцияланған жоспарлар бекітілді, ESG-рейтингтер алу тәжірибесі енгізілді).

2022–2023 жж.

Тәуелсіз халықаралық ESG-рейтингтер шеңберінде портфельдік компанияларды бағалау.

2023 жыл

Қордың 2023–2032 жылдарға арналған базалық 2021 жылдан 2032 жылға қарай көміртегі ізін 10% -ға төмендету және 2060 жылға қарай көміртегі бейтараптылығына қол жеткізу жөніндегі стратегиялық мақсаттар қамтылған даму жоспары бекітілді.

Қордың тұрақты даму саласындағы 2022 жылғы есебі алғаш рет тәуелсіз растаудан өтіп, тұрақты даму саласындағы Стратегияны үздік ашқаны үшін диплом алды.

«Қазатомөнеркәсіп» ҰАК» АҚ БҰҰ Жаһандық шартының «SDG Ambition» бағдарламасына қосылды.

2024 жыл

Ынтымақтастық туралы меморандумдарға/келісімдерге қол қою шеңберінде инвесторлармен кездесулерге қатысу.

Бірқатар портфельдік компанияларда TCFD сәйкес ESG-тәуекелдерді бағалауға жорықтарды енгізу.

Өндірістік қауіпсіздікті басқару жөніндегі стратегия бекітілді.

ЖЭК және жалпы қуаты ~6,3 ГВт дейін төмен көміртекті генерациялау саласында инвестициялық жобаларды іске асыру.